

K PETDESETLETNICI „EDINOSTI“

(Ostale slike prinesemo prihodnje)

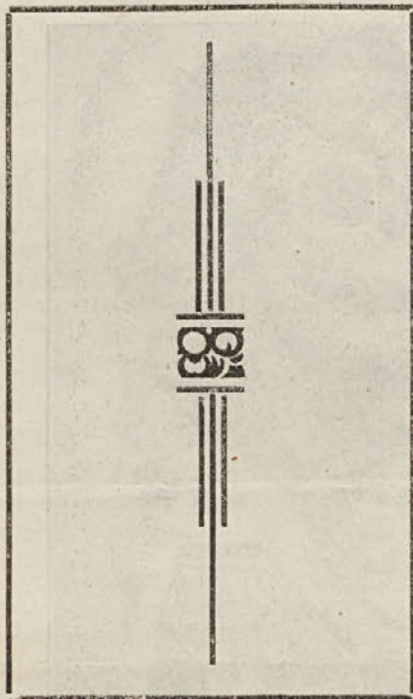
Dr. Karol Podgornik,
podpredsednik pol. dr. «Edinost» in pred-
sednik goriške pokr. org.

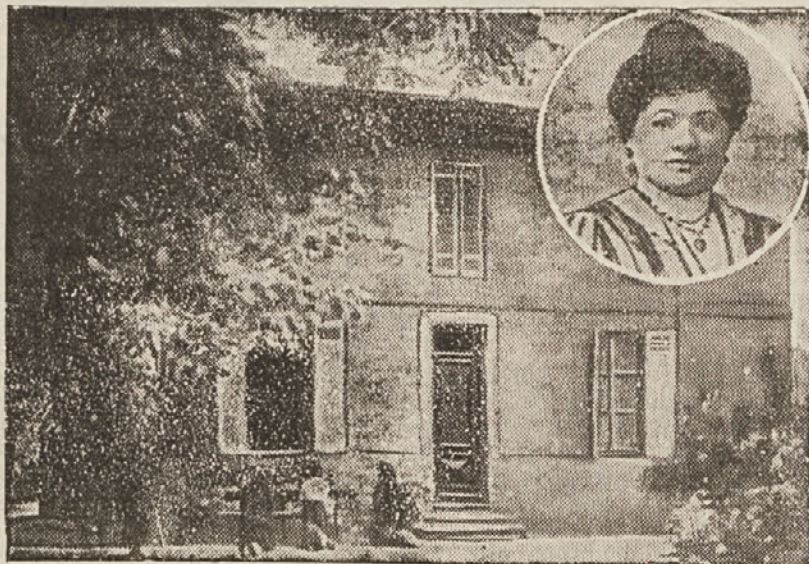
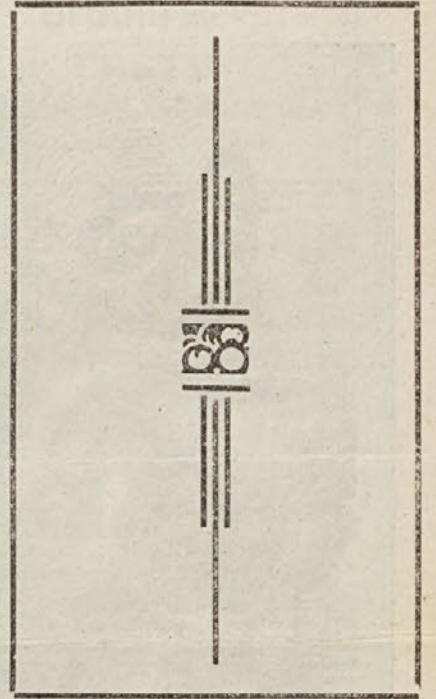
Dr. Edvard Slavik,
predsednik tiskarne «Edinost» in tajnik
pol. dr. «Edinost».

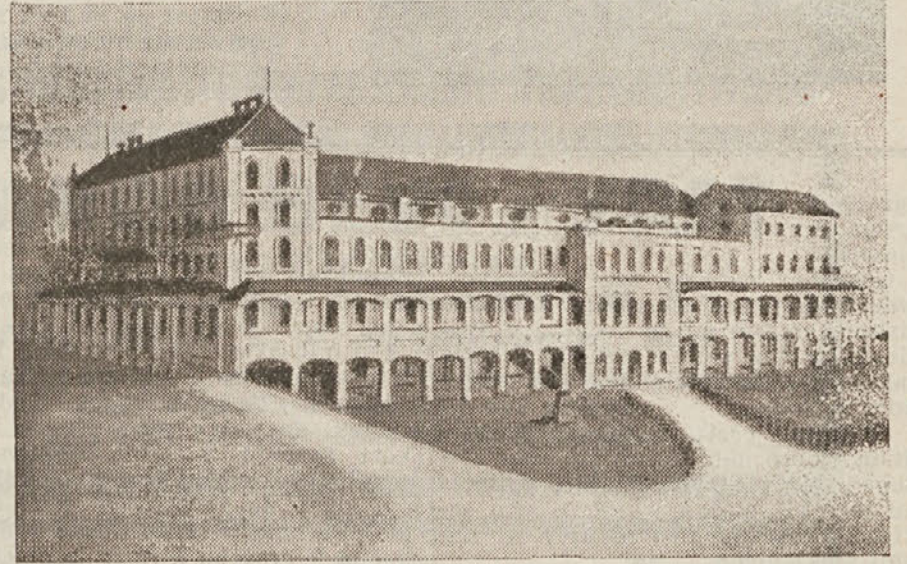
Ivan Stari,
ravnatelj in izdajatelj «Istarske Riječi».

Hiša Antona Trobca,
v kateri je bilo dne 20. septembra 1874. ustanovljeno Politično
društvo «Edinost».

Hiša prismojene svetnice Marije Mesminove v Bombonu,
mali francoski vasi. Nora Mesminka je imela kip Marije, ki se
je v vlažni sobi tik peči potil in zato «jokal». «Čudež», da se
Marija joka, je prinašal Mesminki mnogo denarja. Naenkrat
je začela trditi, da je od hudiča obsedena. Prosila je duhovnika
Desvoyersa, naj ji hudiča izžene. Ker duhovnik tega ni storil,
ga je v družbi deseterih žensk in dveh moških napadla, mučila,
zbadala in mu hotela odrezati jezik. Komaj so duhovnika rešili,
noro babnico in njene prismojene pajdaše pa zaprli.

Ljubljanski kolizej,
zgrajen l. 1845., v katerem je 6 velikih dvoran in 126 sob. V
kolizeju živi več ljudi kakor v dveh Višnjih gorah. Danes so v
kolizeju trgovine, delavnice in ogromno majhnih stanovanj.

Ženitev na kmetih v Srbiji

V nekaterih krajih Srbije, zlasti v Mačvi in Šumandiji, vladajo med ljudstvom po vaseh še stari običaji, da ženin ukrade nevesto, če jo ne more na lep način dobiti. Navadno se take tatvine nevest končajo z lepim koncem, včasih pa seveda pride tudi do sodnih razprav. Običajno se stvar poravnava s poroko. Za ženinovo in nevestino rodbino bi bila velika sramota, če bi ženinov oče ne sprejel

svoje snahe, ki mu jo je sin privedel ponoči med pokanjem pušk in vzklikanjem fantov. Nevestini roditelji se potem, ko je ženinov oče, lišni gospodar, sprejel novo snaho pod streho ter ji ponudil kruh in sol, morajo pomiriti, ker njihova hčerka je s samim tem činom postala v novi hiši domača. Navadno se nekaj dni pozneje odpravita nevestina roditelja v zetovo hišo, kjer ju seveda najlepše dočakajo, čeprav so morda bili prej v sovraštvu. Najprej se spor poravnava z zdravicami pri vroči rakiji, potem pa pri vaškem popu, ki mlada dva združi za vedno.

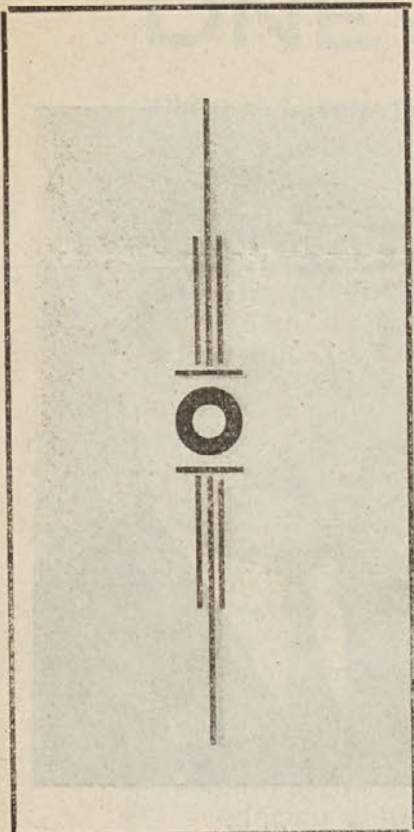
Spomladi leta 1925. sem bil povabljen od prijatelja živahnega Ljubisava Borisavljeviča na njegovo svatbo. Ljubisav je živel na posestvu očetovem v veliki zadrugi bogatih Borisavljevičev v precej veliki vasi kakih 35 km južno od Šabca. Vzel sem dopust in z veseljem odpotoval iz Beograda, vedoč, da bom zopet videl nekaj zanimivega.

V Šabcu me je prijatelj Ljubisav počakal na pristanišču ob Savi. Kmalu sva se v največjem diru peljala na malem kmetemski vozičku s parom iskrnih konj po lepi ravnini proti njegovemu domu. Med potom mi je

rekel: «Veš prijatelj, sklenil sem, se oženiti. Jutri zvečer gremo ukrast devotko.» Zasmeljal sem se, ker po mojem mnenju deklet ni treba ukrast za ženitev, ker se vsaka rada omoži.

Ali tu je bila stvar drugačna: oče njegove izvoljenke, mlade lepe Desanke, je bil v sosednji vasi največji gazda (gospodar), njegova velika zadruga se je štela med najboljše v okraju in niti v sanjah ni gazda Miroslav mislil na to, da bi dal svojo hčer sinu starega Borisavljeviča, ki ga je že od mladosti sovražil.

Kmalu sva se pripeljala na dom Borisavljevičev, ki je tvoril celo vrsto

Obredne maske divjih narodov.

V starodavnih časih, ko so bili ljudje še poganske vere in so oboževali mnogo dobrih in hudobnih bogov, so se preoblačili ljudje tako, da so bili podobni raznim zverem, pošastim ali pa celo bogovom, katerih so se najbolj bali, da bi s tem hudobne duhove oplasil in odpodil. Ko so ti narodi sprejeli krščansko vero, so svoje nekdanje bogove začeli zasmehovati in se norčevati iz njih, ker se jih niso več bali. Tako so tudi stare obleke, s katerimi so se prej šemili v svojo obrambo, začeli oblačiti ob veselih in smešnih prilikah, da so uganjali norčije v njih.

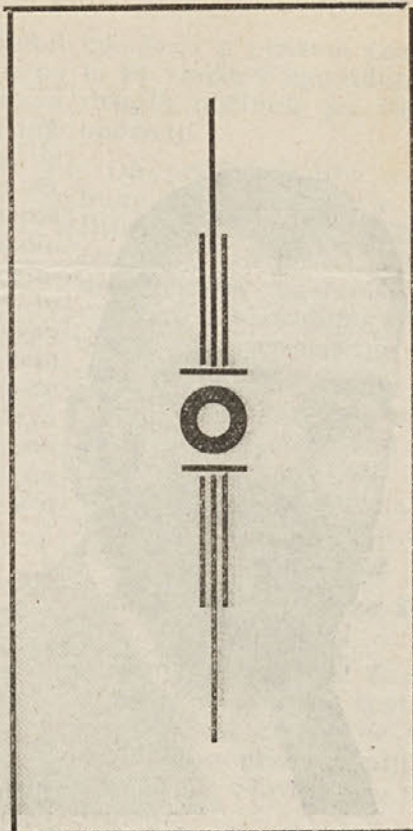
Divji poganski narodi, ki še danes verujejo v svoje bogove, še vedno oblačijo take obleke v bogoslužne namene. Posebno duhoščina se ob svečanih prilikah našemi, da izgleda bolj podobna bogovom ter lažje strahuje nevedno ljudstvo in izkorišča.

Zgornja slika nam kaže kot velikanske tiče našemljene Indijance iz Severne Amerike. Tako oblečeni duhovni plešejo pred maliki in pri tem grozeče odpirajo ogromne kljune, kakor na pustni terek ljubljanska brna, ki je tudi ostanek iz onih časov, ko so bili Slovani še malikovalci.

Leva slika predstavlja kot malika maskiranega indijanskega duhovnika.

Desna slika nam pa kaže zamorskega zdravnika-duhovnika iz Afrike, ki se obleče tako strašno, kadar zagovarja bolezn, kačji pik in uroke ter izganja hudobne duhove.

Čeprav so ti duhovniki in zdravniki veliki bedaki in je vsak naš šolarček 3. razreda v primeri z njimi učenjak, njihova fanatična vera vendarle včasih pomaga bolnikom. Zakaj vsaka vera, ki je močna, koristi človeku: človek namreč sam v sebi zmaguje škodljive soka in ozdravi. Bolnik, ki obupuje sam nad seboj, pa mora umreti, ker ni v njem nobenega odpora več. Indijanci verjamejo in zaupajo v svoje duhovnike in zdravnike, zato se jih boje in jih dobro plačujejo. Ker pa Indijanci preveč popijejo žganja, izumirajo ter jih je danes le še par dobrih polkov. Indijanci so najbolj žalostni zgled, kako mora vsak šnopsarski narod poginiti po lastni krivdi in da mu ne morejo pomagati nobeni homeopati, ne duhovniki, ne zdravniki, ne šeme, ne brne!

zgradb in gospodarskih poslopij. Zadruga Borisavljevič je štela čez sto članov.

Gospodar zadruga, oče Ljubisavov, star, že precej osivel, vendar še vedno živahen možak me je dočakal v družinski sobi z veliko steklenico ljute rakije, ena njegovih snah pa s kruhom in soljo.

«V imenu očeta in sina in svetega duha, dobro nam došel, pij, brat Slovenec, da nam prineseš srečo v hišo!» mi je rekel možak. «Amen,» sem zaključil gospodarjevo molitev in nagnil steklenico.

Drugega dne smo se pripravljali na tatvino neveste, ženin Ljubisav, njegovi trije bratje, jaz in še par njegovih prijateljev, vaških fantov. Da bi bili vsi enaki, sem splekel tudi jaz uniformo, obul nove opanke z lakastimi jermenimi preko volnenih hlač in telovnika, oblekel gornjo belo, lepo vezeno košuljo (srajco), ki mi je segala do kolen, opasal vezeni pisani pas, za katerega sem zataknil samokres, na glavo še širok klobuk, in bil sem pravi «seoski momak». Mlade snahe so mi rekle, da mi obleka dobro pristojta. Nekaj deklet mi je celo reklo, da sem lep, kar mi je seveda dobro delo.

Okrog 10. zvečer smo se odpravili v sosednjo vas na konjih, oboroženi z lovskimi puškami, ki so pa seveda bile napolnjene le s smodnikom. Kake četrte ure pred vasjo smo privezali konje ob plot in šli peš proti vasi. Vas je bila mirna in tiha; le na drugem koncu se je čula pesem vaških fantov:

«Ko ti kupi šalvare
za te noge debele.»

Kraj vasi je bila zadruga gazde Miroslava, oče Desankinega. Po pr-

stih tiho kakor mačke smo prišli do hišnih oken; pogledal sem skozi motne šipe: v gornjem kraju izbe za velikansko mizo je sedelo nekaj možkih pri rakiji, v drugem kotu pa je neka mlada debela žena mesila kruh.

Z Ljubisavom sva šla dalje krog plotu pred hišo, med potem mi je zašepetal: «Desanka ve, da pridemo Mislim, da nas čaka.» Kmalu sem skozi špranjo v plotu zagledal na dvorišču neko belo postavo, prislonil sem glavo na špranjo in tiho poklical: «Desanka!» Hitro kakor srna je skočila k vratom, kjer jo je že čakal Ljubisav ves srečen. Šepetajoče je rekla: «Oče sumi. Bežimo, on bo streljal.»

«Pri konjih se vidimo, Joško,» je rekel srečni ženin in v hipu odvedel nevesto.

Psi, ki so bili privezani na dvorišču, so začeli strašno lajati. Eden je priletel k meni in kmalu je bilo pol moje srajce njegove. Skočil sem k tovarišem, ki so bili na oglu hiše. «Dovršeno je,» sem rekel, «končana je tudi moja košulja. Odneseš jo je pes.»

Stopili smo tik k hišnim oknom in zaporedoma oddali v zrak deset strellov — staro, dobro poznano znamenje, da je domača hčer ukradena.

V hiši je zašumelo kakor v panju: «Desanka, Desanka, kje si? Držite jih, dajte puške!»

Mi smo oddali še par strellov in smo jo ucvrli preko plotov in njih h konjem, za nami pa se je valil cel trop ljudi: mi s konji, drugi peš čez plotove za nami. Sem pa tja se je pokazal med drevjem blisk in začul pok lovskih pušk. Oni nesrečni pes je bil vedno za menoj, na vsak način je hotel dobiti še drugo polovico

moje srajce. Vsi zasopihani smo pri tekli do konjev. Ljubisav je že bil z Desanko pred seboj na konju. V hipu smo zdirjali vsi preko ravnice proti domu, ne gledajoč na njive, kjer smo teptali komaj posajeno zelje in koruzo.

Na nekem ovinku pred majhno kolibico za čuvaja vinograda se je ustavil moj konj, suval sem ga s špicami opankov v bok in tepel ga s kopitom lovške puške, a mrha se ni hotela niti ganiti. Za seboj sem vedno bližje čul streljanje in topot konj. Kar vroče mi je začelo prihajati ob misli, da me bodo dohiteli in vjeli kakor vrabca. Nič kaj si nisem želel svidenja z razjarjenim starcem, Desankinim očetom, njegovimi sorodniki in vaškimi fanti, ki so jahali za menoj. Čim bližje so prihajali, bolj v kolobarju je plesal moj konj okrog kolibe. Enkrat sem si pomislil: Zbogom lepa Notranjska z Logatcem in Ravnikom vred. Popustil sem konju uzdo in ga tapljaj po vratu.

Ko so že polena letela po mojem hrbtu, je naenkrat zdirjal konj kot strela po ravnici čez njive. Kmalu sem bil pri tovariših, ki so že mislili, da sem jaz za vse skupaj moral plačati račun.

Dom Borisavljevičev je bil ves razsvetljen. Cela družina in pol vasi je bilo v hiši in krog nje. Oče Ljubisavov in njegova žena sta dočakala nevesto na pragu, ponudila ji kruh in sol ter jo dvignila čez prag v hišo.

Vaški ciganski orkester, ki je na to že komaj čakal, je veselo zaigral. Oče je povedel z nevesto kolo, mi estali pa za njim. Nastalo je pravo veselje, ki je trajalo vso noč in drugi dan ter naslednjo noč. Naši prega-

njalci so prišli pred hišo prepozno, ko je nevesta že igrala z očetom kolo. Oddali so par strellov v zrak in se z dolgimi nosovi vrnili.

Drugega dne popoldne sem se prav vsele volje odpeljal v Beograd. Čez teden dni sem prejel od Ljubisava pismo, v katerem mi je sporočil, da sta se z Desanko poročila ter da so sedaj njegovi in njeni roditelji zadovoljni. Le stari gazda Miroslav da se večkrat jezi in godrnja: «Vse bi bilo dobro, samo oni Slovenec mi je ubil psa.»

Moram še povedati, da sem plačal psu s samokresom pri njegovem drugem poizkusu, da se polasti še ostale polovice košlje.

I. N.

Volkovi v Rusiji

Nekaj radi nemarnosti sovjetskih oblasti v boju zoper roparsko divjad, nekaj radi izredno zgodnje in ostre zime se je volčja zalega tako razmnožila na Ruskem, da se drznejo živati ob belem dnevu do človeških naselbin. Profesor Solovjov zahteva naravnost, da se volkovi iztrebijo; da podpre svojo zahtevo, navaja v posebni brošuri številke, ki so strašne že same na sebi. V ljudovladi baškirski, ki je le malenkosten del ruske države, so uničili volkovi po uradnem razglasu, ki pa seveda ni mogel upoštevati vseh slučajev, živine v vrednosti pet milijonov zlatih rubljev. Škoda, ki jo povzročijo volkovi v eni zimi na Ruskem, se ceni na štirideset milijonov zlatih rubljev. Samo v nižni-novgorodski guberniji so volkovi v zimi 1924-1925. raztrgali devet tisoč glav živine. Letos je volčja nadloga seveda še hujsa. Naskakujejo že vlake. Bolj in bolj se približujejo v krdelih selom in vasem in ne človek ne živina nista več pred njimi varna.

Spomnite se „Šol. društva“!

da je to še veliko premalo za velik okraj kakor je Dolinska občina. Pomislimo le, koliko travnikov, lepih gladkih trat in dobrih pašnikov, bo ostalo še vkljub temu nepognojenih, med tem ko mora veliko število naših živinorejcev sedaj na spomlad seno kupovati, ako neče svoje živine pod ceno prodati. Prav koristno bi bilo, ako bi se nabralo še naročnikov in bi skupaj istim potom kot sedaj naročili še morda en vagon ali dva. Za prihodnje leto bo treba že zgodaj v jeseni začeti s propagiranjem naročitve. Seveda je to v veliki meri odvisno od tega, kak uspeh bo imelo letošnje (gnojenje namreč), in uspeh ne bi smel izostati. — Radi mrzle in mokre zime, je vso delo na polju in v vinogradih močno zastalo, zato bo treba zelo podvizati z delom čim se posije toplo sonce. Pri nas je zelo težko in zamudno zlasti to, ker se mora vsa zemlja kopati, orje se te malo, zato treba mnogo delavnih moči. — Vino je večinoma že prodano, kar ga je še, bo šlo nekaj na osmice, za drugo pa se še vedno najde kakšen kupec, zlasti ker je do prihodnje trgatve še — daleč. —

Priporočal bi našim kmetovalcem naj letos zgodaj škropijo sadno drevje z raztopino modre galice, ker se tudi iz tega še vedno iztisne kakšna lirca. Vsem pa nujno priporočim čitanje naših časnikov in knjig, treznost in varčnost, manj plesov, manj potrate v obleki, (zlasti pri ženski mladini,) več resnosti in značajnosti.

Gospodarske novice

POKONČUJMO GOSENICE.

Večkrat se zarode gosenice v tako veliki množini, da pokončajo popolnoma drevesne liste ter na ta način uničijo včasih ves zarod, zato je neobhodno potrebno, da se pokončujejo vsako leto po drevju, grmovju in živih mejah.

Med listi na vejah se vidi prepletena tkanina (zapredek) v kateri najdemo na stotine gosenic, ako jo odpremo ali raztrgamo.

Gosenice je treba spraviti z dreves, predno izlezejo iz gnezd, kar se ponekod zgodi že sredi marca, sicer bo stalo pokončavanje gosenic veliko več truda in stroškov. Tudi se pozimi veliko lažje opazijo, ker so veje še gole.

Goseničja gnezda pokončujemo na sledeči način: vzamemo nalašč zato napravljene škarje, katere privežemo na dolg drog ter z njimi odstrižemo vršičke onih vejic, na katerih vise goseničja gnezda. Odstrižene vršičke spravimo na kup in jih sežgemo. Ponekod pa pokončujejo tudi s tem, da požigajo gnezda z neko «goseničjo bakljo». To goseničjo bakljo privežejo kakor škarje na dolg drog, da z njo lahko dosežejo goseničja gnezda.

Odgovorni urednik: JANKO RUMIČ.

TRGOVCI IN OBRTNIKI POZORI! Proda se na deželi majhno hišico s trgovino in trafiko, katera se nahaja tik cerkve in med občinskimi, šolskim in župniškim poslopjem ter v kraju dobro obiskanem od letoviščarjev. Ponudbe na upravništvo «Novic».

Semena, kmet. potrebščine

Tržaška kmetijska družba v Trstu, ulica Torre bianca št. 19, je ravnokar prejela iz Nemčije novo zalogo svežega in zajamčene semena, kakor:

solate glavate (rice), Kraljice majnika, Ljubljanske ledenke, solatine; zgodnje majske repe (ravuce), peteršilja, korenja, špinacije, zgodnjega in kasnega zelja, kolerabe, pora, zelene (šelina) paradižnike, paprike, zgodnjih in kasnih vrzot, graha, redkvice, kmrske pese itd.

V zalogi imamo tudi druga poljska in vrtna semena. **Detelje lucerne, domače ali triletne detelje in razna travnata semena.**

Kmetijsko orodje: šape okoličanske in istrske, železne grablje, gnojne vile, vrtno škarje in ročne žagice, cepilne nože itd.

Umetna gnila: kalijevo sol, superfosfat, Tomaževo žlindro in amonijev sulfat.

TRŽAŠKA KMETIJSKA DRUŽBA ulica Torre bianca št. 19, Telefon 44-39.

Žepni koledar
VEDEŽ
za leto 1926
se dobiva po L 4.—
pri založništvu v Knji-
garni - papirnici Štoka
d. z. o.
Trst, Via Milano 37.
V Gorici in pri vseh
trgovcih na deželi.

Zobozdravniški
ambulatorij
v Trstu
ulica Sette Fontane 6
posluje ob delavnikih od 9—12
in od 15—19 ure.
Ljudske cene.

KLINIKA DR. CICERO
POSTOJNA
Notranje bolezni in
operacije.
ŽARKI X
hitro zdravljenje jetič-
nega vnetja vršcev.

ZOBOZDRAVNIK
DR. L. MERMOLJA
Špecialist za ustne
in zobne bolezni.
Ordinira
v GORICI na Travniku 5. II.
od 9. do 12. in od 3. do 5.

IVAN KERŽE
ima v lastni zalogi najraznovrstnejše
kuhinske in druge hišne
potrebščine
Iz aluminija, steklovine, lesa, emajlirane
prsti itd. CENE NIZKE.
TRST, PIAZZA S. GIOVANNI št. 1

FARMACIA CASTELLANOVICH
„All' Alabarda“
TRIESTE, Via dei Giuliani 42
priporoča cenjenemu občinstvu
sledede specialitete:
Elizir China. Jako okusen - Vzbuja
tečnost in je najboljšje zdravilo proti
želodčnim šibkostim in za rekonvale-
scenco. Steklenica L 6.—
Voda proti izpadanju lasi. Ste-
klenica L 6.—
Sredstvo proti revmatizmu. Zaj-
jamčen uspeh. Popolno zunanje in no-
tranje zdravljenje L 40. - Enomesečno
zdravljenje.
Živinozdravniška sredstva.
Lekarna je preskrbljena z vsemi sred-
stvi proti živalskim boleznim.

ODLIKOVANA TVRDKA
IVAN TEMIL, GORICA
ul. Carducci 6. - Podružnica: Corso G. Verdi 40
V delavnici so nameščeni delavnici-specialisti za brusarska dela, kakor tudi za
popravljanje vseh operacijskih predmetov itd.
Prodaja tudi toaletne predmete
V zalogi najboljši, pristni garantirani **kamni-osle** bergamaske za brušenje
kos. — Delavnica na električno gonilno silo. — **BOGATA IZBERA** vsakovrstnih
nožev, škarij in sploh vsek rezil. — **POSEBNOST:** Žepne električne žarnice iz
najboljših tovaren. — **Za izvršena dela jamči.**

Čevljarnica Forcessin
Odlikovana na mednarodni razstavi v Genovi z „Diploma di gran premio“
TRST - Via Giuseppe Caprin št. 5 pri Sv. Jakobu - TRST
Kdor išče obuvavo In šel bo k „FORCESSINU“,
cenó a vendar lepo, ki v Trstu vsem od kraja
ta bo pomislil malo, — ubožcu al' bogatinu —
ne kupil kar na slepo! najboljše čevlje daja ...

Čevlji za delo L 48.— Čevlji za delo L 48.—

„MUNDLOS“ šivalni stroji
„Göricke“
dvokolesa, motorini „FIAM“ in
belgijske puške se vdobe le pri
Josipu Kerševaniju
GORICA — Piazza Cavour 9 — GORICA
Mehanična delavnica

BUFET PRIMC
Trst, ulica XXX Ottobre 19, nasproti kavarne Commercio
Točim najboljše istrsko in vipavsko vino ter kraški teran. — **Vedno sveže Dre-
herjevo pivo.** Mrzla in gorka svinjina, sardine itd. — **PGSTREŽBA TOČNA.**
Za obilen obisk se priporoča
Lastnik **IVAN PRIMC.**

ODLIKOVANA DESTILACIJA
TRST — F. ŽAGAR — TRST
ULICA S. FRANCESCO 18 — TELEFON 38-72
Zaloga domačih vin, istrske tropinovke, slivovke,
brinjevca, ruma in vsakovrstnih likerjev.

Prva odlikov. tovarna in zaloga pohištva
Tvrka ustanovljena l. 1896. na Goriškem Tvrka ustanovlj na l. 1896.
Gorica, ul. Carducci 14 (pr. Gosposka ulica)
50 spalnih in jedilnih sob na izbero od najnavadnejših do
najbolj luksurjoznih. - Cene zmerne. - Solidna izdelava.
Lastno izdelano pohištvo od najboljših profesionistov.
ANTON BREŠČAK
GORICA, Via Carducci 14 (prej Gosposka ul.)